

26 Februarie 2026

Biosekuriteit en strategiese belegging: Die ontbrekende skakel in Begroting 2026

AgriSA neem kennis van die 2026- Nasionale Begroting deur Enoch Godongwana en verwelkom die regering se verbintenis tot fiskale konsolidasie en infrastruktuurhervorming.

Hoewel die begroting fiskale stabilisering bevorder, skiet dit tekort op een kritieke gebied: geteikende strategiese beleggings om landbou-mededingendheid en biosekuriteit te versterk. Landbou bly een van die min sektore wat konsekwent uitvoergroei en buitelandse valuta-inkomste lewer, landelike indiensneming en inkomstestabiliteit ondersteun, stroomaf-landbouverwerkingsaktiwiteite stimuleer, en die veerkragtigheid van nasionale voedselsekuriteit versterk.

Suid-Afrika is die wêreld se tweede grootste sitrus-uitvoerder, met groeiende wêreldwye marktoegang in avokado's, mielies, vee, duiwe en wyn. Die landbousektor is sentraal tot ekonomiese groei en fiskale herstel, maar groei kan nie volgehou word sonder strategiese versterking nie.

Onlangse uitbrake van bek-en-klouseer (FMD) het bepaalde swakhede in dieregesondheidstelsels blootgelê.

Die begroting bevat verskeie belangrike inisiatiewe om navorsing, biosekuriteit en marktoegang te versterk. AgriSA verwelkom dié verbintenisse. Die toets lê egter in uitvoeringspoed, impak en koördinasievermoë, en of befondsingsvlakke voldoende is om uitvoervertroue te herstel en herhalende uitbrake te voorkom.

Alhoewel die begroting die biosekuriteitsrisiko erken, bied dit nog nie voldoende duidelike, toegekende en meetbare befondsingsverbintenisse om onmiddellike uitbrake aan te spreek en staatsveterinêre kapasiteit te herbou nie. Dit laat ook leemtes in die modernisering van siektetoetsstelsels, die versterking van entstofverkryging en -verspreiding, die handhawing van bewegingsbeheer en die vestiging van gestruktureerde openbare-private biosekuriteitsvennootskappe.

Hoewel geen addisionele verhogings van die gesondheidsbevorderingsheffing aangekondig is nie, bly die sektor onder beduidende druk, insluitend Tongaat Hulett. Duisende landelike werksgeleenthede is afhanklik van suikerproduksie en verwerking. Die stabilisering van hierdie sektor vereis gekoördineerde handel-, nywerheids- en fiskale belyning.

Infrastruktuurbesteding alleen sal egter nie landbou-uitbreiding ontsluit sonder funksionele biosekuriteitstelsels, regulatoriese sekerheid, doeltreffende logistieke korridors en mededingende inset- en nakoming-omgewings nie. Paaie-, spoor- en haweprestasie is sentraal tot landboumededingendheid en uitvoergroei. AgriSA het, saam met Agbiz, 'n Memorandum van Verstandhouding met die Departement van Openbare Werke en Infrastruktuur onderteken om samewerking oor padinfrastruktuur te versterk. Fiskale dissipline skep ruimte, maar strategiese belegging bepaal groei.

Om sy volle vermenigvuldiger-effek te ontsluit, moet biosekuriteitstelsels versterk word, kwesbare waardekettings gestabiliseer word, en implementeringskapasiteit versnel. Daarsonder sal fiskale stabiliteit nie lei tot volgehoue landbou-uitbreiding nie.

Die toewysing van R274.6 miljard vir vrede en sekuriteitsinisiatiewe, waarvan R140.0 miljard aan die polisie diens geoormerk is, word verwelkom.

AgriSA bly verbind tot 'n volhoubare landbousektor en sal voortgaan om alle nasionale belanghebbendes te betrek om die sektor te bevorder.

Navrae

Johann Kotzé, uitvoerende hoof van AgriSA

+27 (0) 79 523 5767

info@agrisa.org.za

